

"סין היא האיום מספר אחת לביטחון הלאומי של ארצות הברית" – ושל ישראל?

אסף אוריון

ראש המודיעין של ארצות הברית הגדיר לאחרונה את סין כאיום מספר אחת עליה, תיאר את דפוסי פעולתה, וקרא לבעלות בריתה להתעורר לאתגר ולהיערך בהתאם. מה על ישראל לעשות? לתגבר את משאבי המודיעין המוקצים לנושא סין ולגבש הערכה עצמאית ומבוססת באשר לאתגריה, לחבר מתאר ייחוס של האתגר הסיני לישראל בעזרת לקחים מהעולם, לזהות הפערים במענה הקיים שלה, לחזק את ניהול הסיכונים במדיניותה המוטה להזדמנויות, ולגלות רגישות רבה לקולות מוושנינגטון ולהלכי הרוח בה בתחום זה. בסופו של יום, סין איננה האיום מספר אחת על ישראל, אלא אתגר ייחודי לביטחונה הלאומי, המשולב בהזדמנות כלכלית חשובה.

ב-3 בדצמבר פרסם ג'ון ראטקליף, ראש המודיעין הלאומי של ארצות הברית, [מאמר](#) שכותרתו "סין היא האיום מספר אחת על הביטחון הלאומי" של ארצות הברית, ובו הגדיר אותה כאיום החמור ביותר על הדמוקרטיה והעולם החופשי מאז מלחמת העולם השנייה. את ההתנגדות לאתגר מצד סין השווה להבסת הפאשיזם ולהפלת מסך הברזל, בשעתם. לדבריו, מהמודיעין ברור כי סין חותרת לדומיננטיות כלכלית, צבאית וטכנולוגית בעולם, כשיוזמותיה הציבוריות וחברותיה העסקיות משמשות כסות לפעילות המפלגה הקומוניסטית של סין.

לדברי ראטקליף, במסגרת הריגול הכלכלי שלה שודדת סין הון רוחני מחברות אמריקאיות, משכפלת את הטכנולוגיה שלהן, דוחקת אותן משוקי העולם, ובכך מסבה נזקים חמורים לערך החברות ולתעסוקה. אזרחי סין נעצרים תכופות בידי ה-FBI בשל גניבת סודות מחקר ופיתוח ותכנית סינית מתגמלת מדענים זרים בכירים לגנוב עבודה מידע. הממשל מעריך כי גניבת הון רוחני על ידי סין עולה לארצות הברית 500 מיליארד דולר בשנה. סין גונבת טכנולוגיות ביטחוניות כדי להפוך למעצמה הצבאית המובילה, ושירותי המודיעין שלה מנצלים לצרכיהם חברות טכנולוגיות כגון חואה-ווי ואחרות. בעלות ברית של ארצות הברית הוזהרו, כי שימוש בטכנולוגיה סינית יגביל את יכולתה לחלוק עימן מודיעין.

המאמר מתאר מאמץ נוסף של סין, הממוקד [בהשפעה על פוליטיקאים](#), ביניהם חברי קונגרס ועוזריהם. ראטקליף משרטט תרחיש אופייני: מפעל בארצות הברית בבעלות סינית מעסיק אלפי פועלים אמריקאים. הבעלים דוחקים בראש איגוד העובדים שישפיע על חברת קונגרס מקומית, המקדמת חקיקה בניגוד לאינטרסים של סין, ולא - ייפגעו המפעל ועובדיו. יו"ר האיגוד רומז לחברת הקונגרס שחבריו לא יתמכו בבחירתה מחדש אם לא תשנה את עמדתה, וכך פועלים שניהם, במודע או מבלי דעת, בהשפעת סין.

ראש המודיעין מציין כי קהילת המודיעין הסיטה משאבים ומיקוד כדי לספק לקובעי המדיניות תובנות אמיתיות על כוונות סין ופעולותיה. אם במלחמה הקרה היו ברית המועצות ורוסיה במוקד, ומאז 2001 משלה בכיפה הלוחמה בטרור, כעת ברור לחלוטין שמעתה ואילך סין היא שצריכה להיות בלב עניינה של אמריקה.

ראטקליף קורא לאומות אחרות להבין, כי כל זה נכון גם לגביהן. בראייתו, העולם ניצב בפני בחירה בין שתי אידיאולוגיות סותרות, כשסין מתאמצת לגרור את העולם חזרה לאפלה ולעצור את התפשטות החירות בעולם, ונערכת לתקופת עימות בלתי מוגבלת עם ארצות הברית. המאמר מסתיים בקריאה לושינגטון לגשר על פערים בין-מפלגתיים, להבין את האיום, לדבר עליו בגלוי ולפעול נגדו, וחותרם בהגדרת המאמץ כאתגר של דורנו.

עד כאן עיקרי המאמר. מה מכל זה רלבנטי לישראל? הדאגות שמעלה המאמר אינן חדשות, וכבר [פורסמו](#) בהרחבה בארצות הברית ובעולם. האם גם על ישראל לראות בסין איום עליון לביטחונה הלאומי? חשוב לישראל לקרוא היטב את השורות וביניהן, ולזהות את האתגרים העיקריים העולים מהן, על הדומה והשונה.

על פניו, ישראל איננה ארצות הברית ואינה בליגת המעצמות. סין אינה מאיימת לדחוק אותה ממקומה בעולם, והיא אינה יעד בעדיפות גבוהה למאמצי האסטרטגיים של סין. ישראל מרוחקת ממזרח אסיה וממערב הפסיפי, הזירה העיקרית לתחרות צבאית בין המעצמות. צבא סין איננו מאיים על ישראל, אולם היא מושפעת מייצוא נשק סיני לאיזור. שיקולים אידיאולוגיים אינם במרכז מדיניות החוץ של ישראל, שעיקרה פרגמטית. ובכלל, לא יהיה זה הנושא הראשון שבו האינטרסים של ישראל ושל בעלת בריתה הגדולה אינם חופפים. ככה זה גם בין ידידים.

ערב עליית ממשל ביידן גדול הפיתוי לפטור את דבריו של חבר הקונגרס הרפובליקני השמרן מטקסס, שמינה הנשיא טראמפ רק לפני חצי שנה לתפקיד ראש המודיעין, ולהסביר שמקור הדברים בשיקולים פוליטיים של הממשל היוצא או של ראטקליף אישית. נהפוך הוא, בארצות הברית המקוטבת בולט קונסנזוס בין-מפלגתי חריג סביב ראיית סין כאתגר העיקרי של אמריקה, בציבור הרחב ובוודאי בממסד הביטחוני והמודיעיני. היריבות מול סין תימשך בוודאות בתקופת הנשיא ביידן ואף מעבר לה, במקביל לקשרי כלכלה ענפים עימה.

ישראל גם אינה יכולה להיות אדישה לשאלת היחלשותה, ובוודאי החלשתה המכוונת של ארצות הברית, שעוצמתה ותמיכתה הן נדבך יסודי לביטחונה הלאומי של ישראל. ישראל מתנהלת מול סין בגבולות המגרש ששרטטה ארצות הברית, ומראשית שנות האלפיים פסק הייצוא הביטחוני שלה לסין לדרישת וושינגטון. כאשר בארצות הברית משתנה תפיסת הביטחון הלאומי וסין מוגדרת כאיום מספר אחת, משתנים גם גבולות המותר לישראל ביחסיה עם סין, ולא ניתן לצפות ל"עסקים כרגיל".

ישראל רואה בסין שותפת סחר חשובה, ובצדק. להון, לשווקים, לכושר הייצור וליכולת בניית התשתיות של סין תרומה ניכרת לכלכלת ישראל, ואלה צפויים עוד לגדול. בעשור האחרון זיהתה ישראל היטב פוטנציאל זה כהזדמנויות ופועלת למצותן, אולם את צד הסיכון ביחסיה עם סין נוטה ישראל לזהות בעיקר עם תגובת ארצות הברית להם. [בהחלטות הממשלה](#) בעניין ניתן משקל מועט מדי לניהול סיכונים, וגם ההתארגנות המאוחרת והמתונה לשיפור [הפיקוח על השקעות זרות](#) בישראל קודמה בלחץ וושינגטון.

האזהרה מפגיעה בשיתוף הפעולה המודיעיני כנראה לא הופנתה לישראל, שתשתיות התקשורת מדור חמישי בה יתבססו ממילא על יצרנים מהמערב ולא מסין, אולם ראטקליף פירט מגוון מאמצים ושיטות פעולה סיניים אופייניים שפגעו בארצות הברית, ואלה מסרטטים קווי מתאר לאתגר אפשרי גם לישראל.

תעשיית ההיי-טק היא מנוע הצמיחה המרכזי של ישראל, וה"שותפות הכוללת לחדשנות" שכוננה עם סין ב-2017 נועדה למצות את המיתאם בין חדשנותה הטכנולוגית של ישראל לבין הביקוש של סין לה. ממשלת ישראל שואפת להימנע מרגולציה מכבידה על ההיי טק, וככלל מותירה למגזר הפרטי מרחב תמרון רחב, למעט בייצוא ביטחוני. בראייה זו, ריגול תעשייתי וכלכלי הוא בעיה של חברות, אולם נזקי האיום הסיני בארצות הברית מוכיחים, שיחסי הכוחות בין מעצמה עולמית לבין חברות פרטיות מצטברים למחירים כבדים למשק כולו. סיכוני ריגול בתעשיות הביטחוניות מוכרים בישראל, ועלולים לחשוף סודות מסחריים וצבאיים למתחרים ולאויבים. פחות מכך פורסם בישראל על זליגת טכנולוגיה או העברתה הלא-מודעת מחברות, בערוצי מחקר ושיתופי פעולה אקדמיים או בתכניות לצייד-כשרונות.

הדיווחים על אודות מאמצי ההשפעה של סין על נבחרי ציבור אמריקאיים מעוררים דאגה, למרות שבניגוד למדינות אחרות, אין בישראל קהילת מהגרים סינית בעלי זכות לבחור או להיבחר. מהדוגמא על יו"ר איגוד העובדים וחברת הקונגרס עולה דפוס מאתגר: מפלגת השלטון בסין, באמצעות גורם עסקי סיני, מפעילה מנופי השפעה כלכליים על קבוצת אזרחים אמריקאית מאורגנת ובעלת השפעה פוליטית, כדי לקדם אינטרס סיני בארצות הברית. גם בישראל מחזיקים נבחרי ציבור ופקידים בהשפעה על אינטרסים סיניים: בחקיקה, ברגולציה, במדיניות, במכרזים ממשלתיים ובהחלטות שלטוניות. האם ניתן לפסול על הסף דפוס פעולה דומה בישראל, בהשתתפות גורמים עסקיים, ועדי עובדים, חברי מרכז, נבחרי ציבור וגורמי שלטון?

הסטת משאבי קהילת המודיעין האמריקאית למיקוד בסין באה אחרי עשורים של התמקדות ביריבים אחרים. מטבע הדברים קהילת המודיעין בארץ ממוקדת באיומים הביטחוניים על ישראל, שרובם במזרח התיכון, ובראשם איראן. המרחק הגיאוגרפי והבדלי השפה והתרבות מסין מוסיפים קושי על המשאבים המוקדשים לה בצמצום.

סין איננה האיום מספר אחת על ישראל, וחיוני שלא תהפוך לכזה. חשוב גם להמשיך למצות את יתרונותיה הכלכליים הגדלים, אולם זאת תוך ניהול סיכונים אחראי. לקחי ארצות הברית הם תמרורי אזהרה מפני אתגרים וסיכונים ייחודיים ביחסים עם סין, שגם ישראל חשופה להם, ואל לה להתעלם מהם. לאור ההבדלים ביניהן, אל לישראל לגזור ישירות מניסיונה של ארצות הברית וממדיניותה, אלא לגבש מענה עצמאי בהתאם למאפייניה הייחודיים. כשלב ראשון עליה לגבש מתאר ייחוס רלבנטי לאתגר הסיני לישראל, על סמך ניסיון המגוון והעשיר של מדינות רלבנטיות אחרות בעולם, החולקות עמה מאפיינים דומים, ולאורו לגבש מענה מאוזן ואחראי. סין גם איננה צריכה לעלות לראש סדר העדיפויות המודיעיני של ישראל, אולם נדרש לתגבר את משאבי המודיעין המוקדשים לה ולהעמיק את הבקאות המקצועיות באתגריה, בממשלה ובאקדמיה.

ולבסוף, חשוב להקשיב גם למנגינה העולה מווייטנאם. כאשר יש בארצות הברית המזהים את סין כאיום מספר אחת עליה, ומתארים את ההתמודדות עימה במונחים חריפים של אתגר הדור והמלחמה בנאצים, מרחב התמרון של ישראל ביחסיה עם סין צפוי להצטמצם, ואילו הרגישות האמריקאית לגביהם תרקיע שחקים. על ישראל לא רק להימנע לחלוטין מפגיעה באינטרסים חיוניים של בעלת בריתה האסטרטגית, אלא גם להקדיש רוב קשב להלכי הרוח שלה, כראוי לידידה קרובה ונאמנה בתקופה רגישה.